imprimé sur www.torah-box.com/torah-pdf

נר מצוה

קיב א מיי' פ"ד מהל' איסורי ביאה הל' טו וט' בהשגות ובמ"מ ופכ"ד מהל' אישות הל' יד סמג לאוין קיא ועשין מח טוש"ע י"ד סימן קפו סעיף ב:

קיג ב ג מיי' פ"ד מהל' איסורי ביאה הלכה טז והשגות ובפכ"ד מהל' אישות הלכה ז והשגות ובמ"מ ובכ"מ טוש"ע י"ד סי' קפו סעיף ב:

א"ל *סודני לא דמגניא באפיה אמר רב כהנא שאלתינהו לאינשי ביתיה דרב פפא ודרב הונא בריה דרב יהושע כי אתו רבנן מבי רב מצרכי לכו בדיקה ואמרו לי לא ולישיילינהו לדידהו דילמא אינהו קא מחמירי אנפשייהו ת"ר אשה שאין לה וסת אסורה לשמש ואין לה לא כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות ויוציא ולא מחזיר עולמית *דברי ר"מ רבי חנינא בן אנטיגנוס אומר *משמשת בשני עדים הן עותה הן תקנה משום אבא חנן אמרו אוי לו לבעלה אסורה לשמש דילמא מקלקלת ליה ואין לה כתובה כיון דלא חזיא לביאה לית לה כתובה ולא פירות ולא מזונות ולא בלאות תנאי כתובה ככתובה דמי ויוציא ולא יחזיר עולמית פשיטא לא צריכא דהדרה ואתקנה מהו דתימא ליהדרה קמ"ל דזמנין דאזלא ומנסבא ומתקנא ואמר אילו הייתי יודע שכך היה אפילו הייתם נותנין לי מאה מנה לא הייתי מגרשה ונמצא גט בטל ובניה ממזרין משום אבא חנן אמרו אוי לו לבעלה איכא דאמרי לר"מ אמר ליה דבעי לאגבויה כתובתה איכא דאמרי לרבי חנינא בן אנטיגנוס קא"ל דמקלקלת ליה אמר רב יהודה אמר שמואל הלכה כר' חנינא בן אנטיגנוס ובמאי אי בעסוקה בטהרות הא אמרה שמואל חדא זימנא ואי בשאינה עסוקה בטהרות הא אמר כל לבעלה לא בעיא בדיקה *דא"ר זירא א"ר אבא בר ירמיה אמר שמואל [ג]אשה שאין לה וסת אסורה לשמש עד שתבדוק ואוקימנא לה [ד]בעסוקה בטהרות מאן דמתני הא לא מתני הא:

הדרן עלך שמאי אומר

רש"י

סודני. תלמיד חכם על שם (תהלים כה) סוד ה' ליראיו: **לא.** בעיא בדיקה דכי מצטרכא לה בדיקה מיגניא באפיה. *נ"א מהו למעבד כי הא מתניתא דלא בעיא בדיקה דאיהו ס"ל כאין מן הדרך לאו דוקא וכ"ש יושב בביתו. אמר ליה סודני רב פפא מטיל שכר הוה כדאמר באיזהו נשך (ב"מ דף סה.) שיכרא לא פסיד ומטיל שכר נקרא סודני כדאמרינן בערבי פסחים (פסחים דף קיג.) תמרי *בחלוך לבי סודנא רהוט: **לא מיגניא באפיה.** בתמיה. אם אתה מצריכה בדיקה והלא מתאם ומתגנה בפניו*: **דלמא אינהו מחמירי אנפשייהו.** ומצריכים בדיקה לנשותיהן ומורים לאחרים היתר כהלכתא דאוקימנא דלא בעיא בדיקה לפיכך שאל לנשותיהן דאיהו נמי בעי לאחמורי כוותייהו. לישנא אחרינא איהו מחמירי אנפשייהו ומורים דצריכה בדיקה להחמיר והם אין מצריכין נשותיהן לבדוק ושיבוש הוא דלאו היינו מחמירי אנפשייהו אלא מקילי אנפשייהו ומחמירי לאחרים וחלילה לעשות כן: **ולא פירות.** שאוכל בעלה מנכסי מלוג שלה ולא אמרינן כיון דאין לה כתובה הימנו אישתכח דלאו אשתו היא וליהדר לה פירי דאכל: **ולא מזונות.** אם הלך למדינת הים קודם שגרשה אין בית דין פוסקים לה מזונות מנכסיו: **ולא בלאות.** כגון אם הכניסה לו בגדים בשומת כתובתה ואמרינן בכתובות (דף עט:) עיילא ליה גלימא מכסי בה ואזיל עד דבלי הו כשמגרשה אע"ג שקלא הבלאות קיימין אין מחזירין לה: **בשני עדים.** סדינין: **עותה.** אי לא הוי: **תקנה.** אי לא הוי: **אוי לבעלה.** כדמפרש לקמן: **מזונות.** תנאי כתובה הן את תהא יתבא בביתי ומיתזנא מנכסי* ובלאות נמי משומת כתובה הן שהשמו לה מה שהיא מכנסת והוא מקבלן עליו לשלם לכשימות או לכשיגרשנה כמו ששמו כותבין ודין נדוניא דהנעלת ליה וכו': **ובניה ממזרים.** הילכך אומרים לו הוי יודע שהמגרש את אשתו משום וסת לא יחזיר ואפילו היא מותרת וקובעת ותו לא מצי למימר אילו הייתי יודע שכך כו' שהרי התרו בו וגמר בדעתו וגרשה והכי נמי אמרינן גבי מוציא את אשתו משום שם רע או משום נדר במס' גיטין (דף מו.): **דבעי לאגבויה כתובתה.** והכי קאמר ליה את אמרת אין לה כתובה ואנא סבירא לי אוי לו לבעלה שנחסר ממונו דודאי יש לה כתובה: **דמקלקלה ליה.** את אמרת משמשת בעדים אוי לבעלה דדילמא לא חזיא לפני תשמיש וחזיא בשעת תשמיש: **הא אמר שמואל חדא זימנא.** כדמותיב ואזיל מדר' אבא בר ירמיה ומינה שמעינן דס"ל לשמואל דעסוקה בטהרות בעיא בדיקה לבעלה ושאינה עסוקה בטהרות לא בעיא בדיקה: **מאן דמתני הא לא מתני הא.** לעולם בעסוקה ודקשיא לך תרתי למה לי רב יהודה דמתני הא משמיה דשמואל לא מתני הא דר' אבא ורבי אבא לא מתני הא דרב יהודה. ואי קשיא הא רב יהודה נמי אמרה דאמר רב יהודה לעיל (יא.) גבי מתני' דקתני לעיל ובשעה שהיא עוברת לשמש את ביתה (יא.) ואמר רב יהודה אמר שמואל לא שנו אלא בעסוקה כו' לאו פירכא היא דרב יהודה לא אשמועינן התם בעסוקה מידי דממתני' הוה שמעינן בין אינה עסוקה ואתא רב יהודה למימר ואשמועינן משמיה דשמואל דשאינה עסוקה לא בעיא בדיקה והכא אשמועינן דהלכה כר"מ וכאותה משנה דעסוקה בטהרות בעיא בדיקה והכא עיקר. ואית דמפרשי כי האי לישנא והאמר שמואל חדא זימנא לעיל (א)דאוקימנא למתני' דקתני משמשת בעדים בעסוקה בטהרות מאן דמתני הא כו' לעולם בשאינה עסוקה ודקשיא לך דרבי אבא בר ירמיה אהא דרב יהודה לא תקשי אמוראי נינהו אליבא דשמואל וטועין בדבר דא"כ קשיא דרב יהודה אדרב יהודה דהא איהו גופיה אמר דשאינה עסוקה לא בעיא בדיקה:

הדרן עלך שמאי אומר

תוספות

אמר ליה מגניא באפיה. פירוש אם צריך להקלה עד שתתיישב דעתה להשיב אם טהורה היא אם לאו: **מי** מצריכי לכו בדיקה. פירוש להקיץ אתכם עד שתתיישב דעתכם להשיב אם טהורה היא וכגון שהיו באין מדי שבת או מדי חדש אבל לא לזמן מרובה כדאמר לקמן (דף סו.) והוא שבא תוך ימי עונה אבל יותר יש לחוש שמא ראתה בינתיים: **לא** פירות. נכסי מלוג שאכל ולא דין פירות דהיינו פרקונה ואיירי בין הכיר בה ובין לא הכיר בה דבלא הכיר בה אי מקח טעות ומחלה ליה דניחא לה דניפוק עלה שמא דאישות כדאמרינן גבי איילונית בפרק איזהו נשך (ב"מ דף סז.) והכיר בה נמי אין לה כלום כדאמר ביש מותרות (יבמות פה:) בשניה לעריות שהיא *מרגילתו משום דרעה כשר: **כיון** דלא חזיא לביאה לית לה כתובה. אע"ג דאיכא מאן דאמר בפ' בנות כותים (לקמן דף לט.) אפילו לר"מ אשה שאין לה וסת מותרת לשמש כ"א שבין נדה לנדה לפי שהיא מסולקת מדמים מ"מ צריך לגרשה דילמא מקלקלת ליה בשאר יומי וכיון דאסור לקיימה אין לה כתובה וכל זמן שלא גרשה מותר לשמש בתוכן י"א יום ולאבא חנן דלית לה כתובה היינו משום דמותרת לשמש בי"א יום כיון דחזיא לביאה אע"פ שגזרו חכמים עליו לגרשה לא תפסיד בכך כתובתה: **אילו** הייתי יודע שכך הוא. וא"ת והא כיון דאינה תובעת כתובתה לא מצי להוציא לעז כדאמר בפרק הבא על יבמתו (יבמות דף סה.) גבי נשאת לשלישי ולא היו לה בנים ונשאת לרביעי והיו לה בנים כו' וקאמר אומרים לה שתיקותיך יפה ליך מדבוריך שלא יוציא לעז ויאמר אילו הייתי יודע כו' ופריך מי איכא שתקה אלא מי שתקינן ומשני השתא הוא דבריאה וי"ל דהכא בקל ע"י סממנים תחזיר וסתה ואיכא לעז טפי ולא דמי לעקרה דאין לה רפואה בקל לבא לידי בנים ומשמיא הוא דמסו לה והר"ר שלמה מדריו"ש תירץ דהכא איכא למיחש דמתקנא וקבעה לה וסת כמו שהיה סמוך לגרושין דאיגלאי מילתא דבשעה שהיא תחתיו איברית ולא השתא והכא לא שייך למיפרך אלא מי שתקינן כיון דלא שייך כאן לומר השתא הוא דאיברית דכיון שאומרים לו הוי יודע כו' לא איכא לעז וכן לר"י בהשולח (גיטין דף מו: ושם) גבי איילונית לא שייך למפרך אע"ג דלאו כ"ע חשו איילונית דודאי איילונית אין לה רפואה ולא שייך השתא הוא דאיברית דכיון שאומרים לו הוי יודע מגרשה לגמרי [אבל אם תובעת כתובתה יכול לומר אדעתא דהכי לא גירשתיך] וגבי נשאת לרביעי אין לומר הוי יודע דאינו יכול להוציא לעז דאיכא למימר השתא הוא דאיברית ואי לאו טעמא דהשתא הוא דאיברית אפילו לרבנן (ב) לא חיישינן לקלקול גבי איילונית לא הוה שתקינן משום דכיון דכבר גרשה ראשון ושני ניכר שגם השלישי שגרשה משום בנים מגרשה ואיכא לעז אי לאו טעמא דהשתא הוא דאיברית: **דמתני** הא לא מתני הא. פירש רש"י רב יהודה דפסיק הלכה כר"ח דאיירי בעסוקה בטהרות לא מתני הא דר' אבא בר' ירמיה והקשה רש"י הא רב יהודה גופיה אמר משמיה דשמואל לא שנו אלא לטהרות ותירץ דהתם לא אשמועינן רב יהודה אלא דלבעלה לא בעיא בדיקה וא"ת והא מתני' ביש לה וסת אבל אין לה וסת איכא למימר דאסורה כר"מ א"כ שמואל דאוקמה אפילו באין לה וסת משמע דסבר כר"ח בן אנטיגנוס וי"ל דמתני' משמע שפיר גם באין לה וסת והכי קאמר אפילו אותה שדיה שעתה משמשת בעדים וכ"ש שאין לה וסת וא"ת ואמאי לא משני הכא דהדא מכלל חבירתה איתמר כדלעיל וי"ל דלעיל איכא בפירוש בדברי רבי אבא בר ירמיה דלבעלה לא בעיא בדיקה ואף רבי אבא לא חולק לר' זירא בין יש לה וסת לאין לה וסת בין טהרות לבעלה משום דשמיע לה מכלל דרב יהודה דלבעלה לא בעיא בדיקה אבל הכא פירש בהדיא משמיה דשמואל דאין לה וסת מותר לקיימה אם תבדוק וכן בפסקא דהלכה כר"ח אין להקשות דמה צריך לפסוק כר"ח כיון דבעסוקה בטהרות איירי ולאו הילכתא למשיחא דהא בה"י לעולם היו עסוקים בטהרות כדאמר לעיל (דף ו:) חבריא מדכן בגליל: הדרן עלך שמאי אומר

◆

תוספי הרא"ש

מגניא באפיה שיזכור דם נדותה שהוא דבר מגונה לאשה כדאמרינן חיא סליאה דם הכל רצין אחריה: **ולא** פירות. פרש"י פירות שאכל לא ישלם לה ומדקאמר בתר הכי ולא פירות משום דתנאי כתובה ככתובה דמי משמע דפירות היינו פרקונה שהוא תחת פירות שהוא תנאי כתובה אם אישתבאי אפרוקינך: **ולא** בלאות פרש"י בלאותיה שהן קיימין. וקשה דהוה ליה למימר ולא בלאות קיימין כדאמרינן בסוף אלמנה ניזונת ועוד תנן התם המכנסת והשניה כו' ולא בלאות ודייק בגמ' אי דאיתנהו אידי ואידי שקלא אלמא בלאות סתם אינן קיימין: **ולא** מזונות תנאי כתובה ככתובה דמי. פרש"י את יתבת בביתי ומיתזנת מנכסי ולא הוה ליה לפרושי הכי דהרי במזונות אלמנה קאי. אלא ראנא אפלח ואוקיר ראיץ ואפרנס כו': **ונמצא** גט בטל. לאו דוקא גט בטל דהא לא אתני על מנת אני מגרשיך שאין לך וסת ואם תתרפא (לא) יהא בטל הגט. אלא חיישינן שמא יוציא לעז על הגט דאי הוה מצי לאהדורה הוה יוציא לעז על הגט שלא גרשה אלא בשביל שלא היה לה וסת ויהיה סבור שמותר להחזירה אע"פ שנשאת דלא הוי אלא זנות בעלמא לפי שהגט אינו גט הלכך אומר' לו שהמוציא את אשתו משום שאין לה וסת אינו יכול להחזירה וכיון שאינו יכול להחזירה לא יוציא לעז על הגט: **ונמצא** גט בטל. תימה היאך יוכל להוציא לעז נימא השתא הוא דבריא כדמסיק בסוף הבא על יבמתו גבי נשאת לרביעי והיו לה בנים. י"ל דהתם באילונית אינו מצוי שתתרפא ולא היה מכניס עצמו לאותו ספק מלהוציא מלגרש שמא תתרפא א)לפי שאינו יכול להוציא לעז על הגט ולומר אילו הייתי יודע שעתידה להתרפאות לא הייתי מגרשה. אבל הבא תלות הוא שתתרפא ולחזור ולקבוע לה וסת הלכך היה יכול להוציא לעז ולומר אילו הייתי יודע שתתרפי כל כך במהרה לא הייתי מגרשך: **דבעי** לאגבויי כתובה כיון דחזיא לביאת פראוריתא. א"נ משום דחזיא בימי זיבה דאיכא מאן דסבירא ליה הכי בסוף בנות כותים אפילו לרבי מאיר: **הדרן** עלך שמאי אומר

א) נראה דל"ל ולפיכך אינו יכול וכו'.

עיין רש"ל שכתב דמלת ... ליתא בלשון רש"י

[ברכות מה: מנחות פה. פסחים קיג.]

פירוש כלי שמטילין בו תמרים. רש"ל

[ע"ל יא:]

[לקמן לט.]

[פי' בסוטה לנקיה]

[כתובות נד:]

[לעיל יא:]

מוסף רש"י

סודני. ת"ח, ע"ש סוד ה' ליראיו (ר"ה כו.). רב פפא דמי שכרא הוי, כדאמרינן בפסחים (קיג.) אי לאו דרמאי שכרא לא איעתרי, ושותי שיכר כדאמרינן התם אמרי לאחלוקך לבי סודנא רהוט, ואחרים קרו לה סודנא, סוד נאה שמעשרת ונמלכות (מנחות פה. וכעי"ז ברכות מד: וע' פסחים שם).

בעסוקה בטהרות. אבל לבעלה נדה שאינה עסוקה בטהרות לא (לעיל יא.).

הדרן עלך שמאי אומר

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה מאן דמתני וכו' לעיל דאוקי למתני': (ב) תוס' ד"ה אילו וכו' אפילו לרבנן דלא חיישי לקלקול גבי:

מוסף רש"י (שייך לעמוד הבא) שנזדעזעו איבריו. נעקר שכבת זרע מגופו (לקמן מ.). כאילו מביא מבול לעולם. שמחמם ובא לידי קרי, וזה קלקולו של דור המבול, מוציאים שכבת זרע לבטלה, דכתיב (בראשית ו) כי השחית כל בשר (שבת מא. וכעי"ז לקמן מג.). במטלית עבה. שאינה מחממת (לקמן שם). לא שביח. והא דתניא כל זמן שאצבע בעין מדמעת, ה"מ היכא דמתחלה ממשמש ומחמם את עצמו ויוצא כל שעה מעט, אבל זה שנזדעזעו אבריו נעקר כל הזרע ביחד ושוב אינו חוזר ומחמם לעקור עוד מיד בשעה אחת (שם). דבי כנישתא דשף ויתיב. שם מקום שהיה במדינת נהרדעא, ויש אומר יכניה וגלותו נטלו עמהן מאבני ירושלים ומעפרה ובנאוהו שם, והיינו דשף ויתיב בנהרדעא, ישוף כאן ומיושב כאן, והיינו דכתיב (תהלים קב) כי רצו עבדיך את אבניה (ע"ז מג: וכעי"ז ר"ה כד: ומגילה כט.) ויש פותרין שחרב וחזר ונבנה ותמיד היתה שכינה מצויה שם (ר"ה שם). בולשת. חיל, על שם שמחפשים כל המטמונים (כתובות כז. וכעי"ז שבת מה. וע"ז ע:) כדמתרגמינן ויחפש

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones